

A LUTHER-KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM FÜZETEI
SZERKESZTI D. KOVÁCS SÁNDOR

6.

MIT AKARNAK A MAGYAR PROTESTÁNSOK?

ÍRTA
D. RAFFAY SÁNDOR

A LUTHER-TÁRSASÁG KIADVÁNYAI

ÚJ SOROZAT V. 6.

K I A D J A A L U T H E R - T Á R S A S Á G
BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT 24
1928

Mit akarnak a magyar protestánsok? ¹⁾

Ünneplő gyülekezet, kedves testvéreim!

A reformációról való emlékezésnek ez ünnepi órájában a multak dicsőségekkel és szenvedésekkel átszőtt emlékeit nem kívánom ma felidézni. Nem hívom ide buzdító példakul azokat a történelmi nagyságokat sem, akik az apostolok buzgóságával, az evangélisták tisztánlátásával, a vértanúk készségével, a hősök történelmet fordító erejével a világ Megváltójának üdvösséges igazait új életre támasztották fel. Ezeknek a glóriás alakoknak fénylő dicsősége, lelküknek az Isten igazságaiban való csodás gazdagsága az evangélium népének történelmi büszke öröksége.

Ámde örvendező és dicsekvő lelkünk fényes tükörére ma árnyék vetődik. És én erről az árnyékról szeretnék néhány szót szólni. Mert ez az árnyék nemcsak emlékezésünk napvilágát, hanem egész közéletünket is elfátyolozza. Az fáj minekünk, hogy ebben a mi szerencsétlen, megtiport, széttépett, barátok és megértés nélkül szűkölködő magyar hazánkban napról napra romlik a felekezeti békesség és nincsen bölcs, aki a helyes utat megmutassa, nincsen erős, aki a romlást megállítsa, nincsen bíró, aki a vitázók között ítéletet tegyen. Sőt az állapot napról napra kedvezőtlenebb és tarthatatlanabb. És kész veszedelem, hogy az óvokat

¹⁾ Örömmel közöljük D. Raffay Sándor püspöknek emlékezetes reformáció ünnepi beszédét, amellyel a budapesti Vigadóban 1927 október 31-én tartott ünnepséget a megszokott színvonal fölé emelte és szinte történelmi eseménnyé avatta. A magyar protestánság mai lelki tünődésének tömör, hű rajza e beszéd. Szükségesnek tartjuk, hogy az Ösvény útján minden evangélikus hajlékba eljusson és visszhangot keltsen. (Sz.)

békebontóknak, a pusztulás árjának hömpölygésére figyelmeztetőket felbujtóknak, a nyílt szavú megállapítókat ingerkedőknek tartják. Fel kell tehát használnunk ezt az ünnepi alkalmat arra, hogy a felekezeti békesség megóvása érdekében szót emeljünk. S hogy éppen én vállalkozom erre a szerepre, arra jogcímet az a köztudomású tény ad, hogy mindenkor a felekezeti békés együttműködésnek a hirdetője és munkása voltam. Alkalmi okul pedig az az örvendetes körülmény szolgál, hogy az ideai római katolikus nagygyűlésen már szintén a megértést kívánó kijelentések történtek, amiből jogosan meríthetünk reménységet arra, hogy eljön az idő, amikor a közös Megváltó szellemében egyszer nyugodtan és testvériesen leülhetünk megbeszélni, hogyan tudnánk nem egymás ellen, hanem a közös ellenség: a destrukció és a hazát, egyházat, erkölcsöt és tisztességet megtagadó nemzetközi veszedelem ellen közös frontba verődni. És végül azért emelek szót, mert nekem erős a meggyőződés, hogy a felekezeti béke megóvása nemzeti érdek és nemzeti kötelesség. És én hiszem, tudom, el is várom, hogy e hatalmas ünneplő gyülekezet minden egyes tagja velem együtt érez, amikor ma a felekezeti békesség megóvásának szent vágyát és akarását a magyar közéletbe belekiáltom.

Magyarország kiválóan mozgékony, ötletes és sokoldalú jeles kultuszminisztere az ideai róm. kat. nagygyűlés beharangozásaként egyik napilapunkban azt fejtegette, hogy mit akarnak a katolikusok. Az e cikkben foglalt kijelentéseket mi örömmel és megnyugvással vesszük tudomásul és visszhangot adunk rá. Hadd tudja meg a felekezeti béke hivatott öre, hadd tudja meg az ország közvéleménye is, hogy mit akarnak a protestánsok.

Röviden felelhetünk erre a kérdésre: a magyar protestánsok nyugodtan és békéségesen akarnak élni, hogy a nemzet és a társadalom előmenetele érdekében gyümölcsözőleg fejthessék ki azokat a készségeket és képességeket, amelyeket a gondviselő Isten bölcsessége a lelkükbe oltott.

A protestánsok elsőbb is élni akarnak. Magukat nem elnyomatni, sem megsemmisíteni nem engedik. Aki létükben támadja meg őket, azokkal az ember legtermészetesebb

jogán harcba szállnak. De harcot senki és semmi ellen nem kezdenek, hanemha a gonoszok, a hitetlenek és a hazátlanok ellen. A protestánsok nyugodt és békességes életet akarnak. Olyan életet, amelynek nyugalmát és békességét a kímélő szeretet és testvéri megértés angyalai őrzik.

Ennek a békességes együttélésnek a szükségét e házában minden ép lélek egyenlően érzi. Ennek az érzésnek a szimbolikus kifejezése akar lenni az a kép, amelyet egy nagy katolikus püspök eszmékben gazdag lelke termelt ki: az az aranyhíd, mely Pannonhalmát Debrecennel összeköti. Ez az aranyhíd a magyar lélek évezredek vágyát, a magyar nemzet évezredek szükségét, a magyar jövődó soha meg nem szűnő követelményét, a felekezeti békességet példázza. De az aranyhíd nyomban köddé foszlik, mihelyt ünnepi szónoklatok tetszetős mondása marad. A protestánsok a felekezeti békesség szilárdan megálló aranyhídjának a megépítésére vágyakoznak és törekszenek. Törekszenek a türelem gyakorlásával, törekszenek a bizalom ápolásával, törekszenek mérséklettel és törekszenek várakozással. Egymagukban azonban ezt az aranyhidat sem megépíteni, sem fenntartani nem képesek. Ehhez éppen az erősebb fél komoly és önzetlen jóakarata és támogatása szükséges. Mert mit ér az aranyhíd, ha nem járnak rajta? A felekezeti békesség aranyhídjának a teherpróbáját pedig azoknak kell megtartaniok, akik nyomósabbak, hatalmasabbak, súlyosabbak. És mi protestánsok bizalommal várjuk és szeretettel kérjük ezt a teherpróbát.

A magyar nemzet változatos történelme mutatja, hogy volt már nekünk egyszer egy igazi erős aranyhídunk, amelyen a felekezetközi békesség gényusa járt. A Lambruschini-féle exceptio volt ez, amely a vegyes házasságok megítélésében, a vegyes házasságokat elkerülni nem tudó magyar közéletre a Krisztus lelkének egy parányi fényugarát vetette rá. Ezt az aranyhidat a Corpus Juris Canonici lerombolta. Míg ez a híd újra fel nem épül, addig a békességről való minden álmodozás hiábavaló. Hiába üzengetünk egymásnak kellemes üzeneteket, hiába áztatjuk egymást békés szándékokkal, hiába reménykedünk a felekezetközi jóviszony nyugalmában. Mert azt meg kell érteniök

a mi kedves róm. kat. atyánkfiainak, hogy egyetlen önérzetes ember sem tűrheti el, hogy tisztos házasságát, amelyet az Isten és az állam törvényei szerint megkötött, bárki emberfia bármi címen ágyasságnak, az ebből a tisztos viszonyból származó gyermekeit törvénytelen fattyaknak merészelje nevezni. Nem tűrheti ezt el a magyar tisztesség, nem tűrheti az állam törvényeinek hitele, nem tűrheti a társadalom rendje, nem tűrheti az együttélés nyugalma, de nem tűrheti a nemzet jövődjének az érdeke sem, amelyet biztosítani csak a protestánsokkal egyetértő és egymást kölcsönösen megbecsülő tisztesség adásával lehetséges. Itt van a felekezeti viszonyunk sajnálatos betegségének a kórtokozó bacillusa. Ez élesíti ki az ellentéteket, ez távolítja el a szíveket, ez termi meg a gyermekes zászlóafféret. ez mélyíti ki a hitfelekezetek és az állampolgárok közt azt a szakadékot, amelyet a kölcsönös megbecsülés könnyen áthidalhat, de ha növekedését tétlenül elnézzük, könnyen a társadalom békességének és a nemzet nyugalmanak sírjává válhatik.

Mi tudjuk és érezzük, hogy a magyar protestantizmusnak történelmi hivatása van. Éreznie és tudnia kell ezt minden magyar honpolgárnak. Hivatásunk ott kezdődött, ahol a mohácsi vészben a nemzet összetört. Akkor a népeket fenntartó Isten szentséges akarata az evangéliummal teremtette újjá ezt a csüggedésbe, gyászba és akarattalan lemondásba merült, pártokra szakadozott szerencsétlen nemzetet. Akkor az evangélium által támasztott az Isten ennek az országnak erős, öntudatos, tenni vágyó és tenni tudó egyéniségeket. Az Istennek az evangéliummal végzett ez a nemzetfenntartó munkája most is tart és tartani fog örökké. És ha a közélet munkaterein számarányuknál több a vezetésre termelt öntudatos protestáns magyar egyéniség, ne panaszkodják, hanem örüljön azon e nemzetnek minden egyes igaz fia, hogy bármely vallási közösségben vannak és élnek, akik a közjóért önzetlenül és erős lélekkel munkálkodni tudnak és akarnak. Büszkék vagyunk rá, hogy az evangéliumi egyház Bocskayakat, Bethleneket, Rákócziakat, Thökölyket, Illésházykat, Kossuthokat, Görgeyket, Apácai Cseriket, Bod Pétereket, Bél Mátyásokat, Buday Ézsaiásokat, Bolyayakat, Brassayakat, Petőfiket, Arany Jánosokat,

Jókaiakat, Mikszáthokat és még ezer más csodálatos szellemű alkotó kiválóságot nevelt a magyar nemzetnek. S nevelni kíván és nevelni fog még ezután is.

És ha azt kérdezik, hogy mit akarnak a magyar protestánsok, mi azzal felelünk erre a kérdésre: A magyar protestánsok zavartalanul akarják folytatni évszázados munkájukat, a haladás, a közművelődés és a nemzetépítés munkaterein.

Mit akarnak a protestánsok? Élni és munkálkodni nyugodtan, szabadon, testvéri jó egyetértésben a haza minden rendű, rangú és felekezeti polgáraival a nemzetért.

Mit akarnak a protestánsok? Egyenlő elbánást mindenben a magyar törvény és a magyar tisztesség alapján és a magyar jövő érdekében.

És most az ünnepből azt az üzenetet küldjük a mi római katolikus testvéreinkhez, akiket a túlzók és a konkolyhintegetők ellenére is igazmagyar szívvel testvéreinknek tartunk és nevezünk, azt üzenjük nekik ez ünneplő gyülekezetből, hogy nézzenek rá a magyar nemzet címeres paizsára és véssék a lelkükbe és segítsenek beleoltani a köztudatba azt, amit ez a címeres paizs beszél. Két angyal tartja ezt a paizsot, Isten angyalai. Jaj annak a paizsnak, ha nemzetörző szent munkáját bármelyik angyal abbahagyja. Ez a két angyal a katolikus és a protestáns hiten lévő táborát ábrázolja. A nemzet ellen való bűn volna, ha ez a két angyal egymástól elfordulna, vagy egymást a nemzet paizsától elverné. A nemzet életérdeke, hogy ez a két angyal a paizs fölött testvéri kezet fogjon egymással. És én itt ebben az ünnepi órában, ünnepi érzések tisztaságával kiáltom bele mindnyájunk nevében a megtépett magyar közéletbe: ezt az egyetértést és ezt a testvéri együttműködést akarják a magyar protestánsok!

D. Raffay Sándor.

